

**ЕВРОПТ ШҮҮГЧДИЙГ ХЭРХЭН
СОНГОДОГ ТУХАЙ**

ЛАВЛАГАА

**Шүүхийн
мэргэшлийн
хорооны
захиалгаар
бэлтгэв.**

ЕВРОПТ ШҮҮГЧДИЙГ ХЭРХЭН СОНГОДОГ ТУХАЙ¹

Энэхүү лавлагаагаар Европын холбооны зарим улсад шүүгчдийг хэрхэн сонгодгийг өгүүлсэн Польш улсын эх сурвалжаас орчуулан бэлтгэв.

Бүгд Найрамдах Польш Улс

Польшийн шүүхийн шинэчлэл нь эрх мэдлийн салангид байдлыг үнэхээр алдагдуулж байна уу? Энд Европ даяар шүүгчдийг хэрхэн сонгодгийг харуулав.²

Европын Комисс Польшийн хууль тогтоомж болон Шударга ёс (PiS)³ намын дагуу боловсруулсан шүүхийн шинэтгэлийг шүүмжилж байна. Тус комиссын Тэргүүн дэд ерөнхийлөгч Франс Тиммерманс шинэчлэл нь тус улсад эрх мэдэл тусгаарлах, шүүхийн хараат бус байдалд заналхийлж байна гэж мэдэгдэж, хууль хэрэгжсэн тохиолдолд Польшийн шүүх улс төрийн хяналтад орно гэж мэдэгдсэн болно. Польшийн Шүүхийн Үндэсний зөвлөлийн (KRS)⁴ гишүүд болон Дээд шүүхийн шүүгчдийг сонгох санал болгож буй журам нь Европын стандартад үнэхээр шилжсэн үү?

Польшийн Шүүхийн Үндэсний зөвлөл нь үндсэн хуульд тусгагдсан байгууллага юм. Бусад үүрэг хариуцлагын дунд түүний үүрэг бол шүүгчид нэр дэвшигчдийг хянах, үнэлэх явдал юм. Түүнчлэн Улсын Дээд шүүх, Захиргааны дээд шүүх, ерөнхий харьяаллын шүүх, мөн мужийн захиргааны болон цэргийн шүүхийн шүүгчдийг томилох саналыг Ерөнхийлөгчид өргөн мэдүүлдэг юм байна. Түүнээс гадна, KRS нь шүүгчид сахилгын шийтгэл ногдуулах тусгай сахилгын ажилтанд хүсэлт гаргах эрхтэй. Товчхондоо KRS нь хэн шүүгч болохыг шийддэг ба үүргээ үл тоомсорлосон шүүгч хариуцлага хүлээх эсэхийг шийддэг.

KRS нь 25 гишүүнээс бүрдэнэ. Одоогийн хууль тогтоомжийн дагуу эдгээр нь Дээд шүүхийн анхны ерөнхийлөгч; Захиргааны дээд шүүхийн ерөнхийлөгч; Хууль зүйн сайд, Польшийн ерөнхийлөгчөөр сонгогдсон гишүүн; парламентын доод танхимаас сонгогдсон дөрвөн гишүүнийг танхимын депутатуудын дунд сонгосон; сенаторуудын дундаас парламентын дээд танхим болох Сенатын сонгосон хоёр гишүүн; мөн шүүгчийн сонгосон 15 гишүүн (Дээд шүүхээс хоёр, давж заалдах шатны шүүхээс хоёр, захиргааны хэргийн шүүхээс хоёр, бүс нутгийн шүүхээс найм, цэргийн шүүхээс нэг гишүүн) юм.

Эрх баригч PiS намын санал болгож буй шинэчлэл нь KRS-ийн сүүлийн бүлгийн гишүүдийг сонгох арга замыг өөрчлөх зорилготой юм.

Зөвлөлийн үйл ажиллагааг зохицуулсан хуульд зааснаар түүний гишүүдийг/шүүгчдийг польшийн парламентын доод танхим сонгоно. PiS-ийн

¹ Энэхүү лавлагааг ШСМСХ-ийн судлаач-багш Ч.Содхүү бэлтгэсэн болно.

² <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc>;

³ Prawo i Sprawiedliwość – PiS Польш улсын нам

⁴ Krajowa Rada Sądownictwa – KRS Польшийн Шүүхийн Үндэсний зөвлөл

боловсруулсан хуулийн анхны хувилбарын дагуу энэ нь энгийн олонхийн саналаар хэрэгжих ёстой байв. Харин Ерөнхийлөгч Дуда KRS-ийн гишүүд/шүүгчдийг тавны гурвын олонхийн саналаар сонгох нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.

Энэ нь Дээд шүүхийн шүүгчдийн хувьд юу гэсэн үг вэ?

Одоогийн байдлаар шүүхийн анхны ерөнхийлөгч ба тус тусын танхимын дарга нарыг Улсын Дээд шүүхийн Ерөнхий ассамблейн хүсэлтээр томилдог. Төрийн тэргүүн мөн Дээд шүүхийн шүүгчдийг томилдог, гэхдээ тэр үүнийг KRS-ийн хүсэлтээр хийдэг.

PiS-ийн гаргасан шинэ журмын дагуу Улсын Дээд шүүхийн анхны ерөнхийлөгчийг одоогийн шүүх зохицуулалтаас ямар ч өөрчлөлт оруулалгүйгээр Дээд шүүхийн ерөнхий чуулганы хүсэлтээр төрийн тэргүүн томилох юм. Гэсэн хэдий ч чуулган энэ албан тушаалд гурван нэр дэвшигчийг дэвшүүлэх ёстой байсан бөгөөд одоогийнх шиг хоёр биш байна. Энэ зохицуулалт нь Европын стандартаас ямар нэгэн байдлаар ялгаатай юу? Европын холбооны бусад зарим оронд шүүгчид хэрхэн сонгогддог вэ?

ХБНГУ

ХБНГУ дахь хамгийн чухал таван шүүх байгууллага нь Холбооны шүүх, Хөдөлмөрийн шүүх, Холбооны нийгмийн шүүх, Холбооны төсвийн шүүх, Холбооны захиргааны шүүх юм. Эдгээр нь Польшийн Дээд шүүх ба Захиргааны дээд шүүхтэй ижил тэнцүү юм. Германы үндсэн хуульд зааснаар эдгээр шүүхийн шүүгчид нэр дэвшигчдийг Холбооны Хууль зүйн сайд (Польшийн Хууль зүйн сайд Збигнев Зиобротой дүйцэхүйц), 32 хүний бүрэлдэхүүнтэй сонгон шалгаруулах комиссоос нэр дэвшүүлдэг. тус улсын зарим улс орны шударга ёсны сайд нар).

Мөн тэр комисс таван шүүхийн шүүгчдийг сонгодог. Энэхүү томилгоог Германы холбооны засгийн газар батална. Ийм зөвшөөрөл олгосны дараа тус улсын ерөнхийлөгч албан ёсоор шүүгч томилдог.

Энэ бүхэн Герман дахь шүүгчдийг улстөрчид сонгосон гэдгийг харуулах явдал юм.

Европын нөгөө хэсэгт нөхцөл байдал ямар байна вэ?

Испани улс

Испанид шүүгчдийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөр сонгосон байдаг. Тус зөвлөлийг Улсын Дээд шүүхийн ерөнхийлөгч ахалж байгаа бөгөөд үлдсэн 20 гишүүнийг Улсын Дээд шүүхээс гадуур ажилладаг Сонгуулийн хорооноос санал болгосон нэр дэвшигчдийн тавны гуравны саналаар парламент сонгодог.

Испанийн систем нь Польшийн эрх баригч консервативуудын зарласан загвартай ойролцоо байна.

Бүгд Найрамдах Франц Улс

Одоогийн болон түүний өмнөх Ерөнхийлөгч Польшийн улс төрчдийг хууль дээдлэх асуудлаар зэмлүүлдэг улс байсан Францын талаар юу хэлэх вэ? Энэ улсад ч гэсэн улстөрчид шүүгч сонгоход ихээхэн нөлөө үзүүлдэг болох нь харагдаж байна.

Франц дахь шүүхийн томилгоог тухайн улсын Шүүхийн дээд зөвлөл тодорхойлдог. Энэ нь 12 гишүүнээс бүрдсэн боловч Францын засгийн газрын тогтолцооны онцлогийг харгалзан тус улсын ерөнхийлөгч зөвлөлд олонхийн санал өгч байна. Яаж?

Францын Ерөнхийлөгч бол өөрөө Шүүхийн дээд зөвлөлийн нэг гишүүн бөгөөд мөн түүний гурван гишүүдийг томилдог. Бусад гишүүд нь: Үндэсний Ассемблей ба Сенатын дарга нар (хоёулаа ихэвчлэн төрийн тэргүүнтэй холбосон улс төрийн намуудаас ирдэг); Хууль зүйн сайд (ерөнхийдөө улс төрийн хувьд ерөнхийлөгчтэй ойрхон); прокурор; тухайн улсын үндсэн хуулийн шүүхийн төлөөлөгч; таван шүүгч. Энэ нь Ерөнхийлөгч - улс төрч - Шүүхийн дээд зөвлөлд олонхийн санал авсан гэсэн үг юм.

Нидерланд

Европын Комиссын Голланд гаралтай Тиммерманс энэ нь Европын стандартыг үл хүндэтгэх явдал юм хэмээн Польшид байнга цохилт өгч. Тэрээр Варшавын засгийн газарт шүүхийн шинэтгэлийн талаар санал бодлоо илэрхийлж шүүмж өгсөн байдаг юм.

Тиммермансын төрөлх хотод шүүгчдийг хааны зарлигаар томилдог. Энэ нь Хууль зүйн сайдын хүсэлтээр тохиолддог. Нэр дэвшигчдийг тус шүүхийн нийгэмлэгийн гишүүдээс сонгогдсон шүүгчдээс бүрдэх тус улсын Шүүхийн зөвлөл томилдог. Хэрэв нэг суудалд хоёр нэр дэвшигч өргөдөл гаргавал Хууль зүйн сайд эцсийн сонголтыг хийх болдог байна.

Энэхүү товч тойм нь шүүгч сонгохдоо ардчилсан замаар сонгогдсон улстөрчдийн хэл ам хэр их байгааг харуулж байна. Тэдгээрийн нөлөө нь ЕХ-ны нэг гишүүнээс нөгөөд өөр өөр байдаг.

ХБНГУ-ЫН ШҮҮГЧИЙН СОНГУУЛИЙН ХУУЛЬ⁵

1 дүгээр зүйл

1.1. холбооны дээд шүүхүүдийн шүүгчийг асуудал эрхэлсэн сайд нь шүүгчийн сонгуулийн комисстой хамт сонгож, ерөнхийлөгч томилно.

1.2. Дээд шүүхийн шүүгчийг сонгоход тухайн асуудал эрхэлсэн сайд оролцоно.

2 дугаар зүйл

Шүүгчийн сонгуулийн комисс нь албаны гишүүн болон түүнтэй ижил тооны сонгуульт гишүүдээс бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл

3.1. дээд шүүхийн шүүгчдийг сонгодог комисс дахь албаны гишүүд бол энэ дээд шүүхэд доод шатны мужийн шүүхүүд нь эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарах мужийн сайд нар байна.

4 дүгээр зүйл

4.1. Сонгуульт гишүүд Бундестагт сонгогдох боломжтой мөн хууль зүйн туршлагатай байх ёстой.

4.2. Албаны гишүүдийн тоо өөрчлөгдвөл, сонгуульт гишүүдийн тоо мөн адил өөрчлөгдөнө. Түүний шинэ сонгууль явуулах хэрэгтэй.

4.3. Гишүүн бүр орлогчоороо өөрийгөө төлөөлүүлж болно.

5 дугаар зүйл

5.1. Бундестаг сонгуульт гишүүн болон тэдгээрийн орлогчдыг пропорционал сонгуулийн зохицуулалтын дагуу сонгоно.

5.2. Бүлэглэл бүр санал гаргаж болно. Санал бүрд өгсөн саналын нийлбэрээр d'Hondt-н аргачлалын дагуу санал тус бүрийг сонгосон гишүүдийн тоог гаргадаг. Санал дээр байгаа нэрсийн дарааллаар гишүүд болон тэдгээрийн орлогч нар сонгогдоно.

5.3. Гишүүний сул орон гарвал түүний орлогч гишүүн болно. Орлогчийн сул орон гарвал сонгогдоогүй гишүүдийн саналын жагсаалтын дагуу дараагийн нэр дэвшигч түүний оронд орлогч болно.

5.4. Гишүүнчлэл ба орлох нь шинэ сонгуулиар эсвэл хууль зүй, хэрэглэгчийг хамгаалах сайдад бичгээр гаргасан татгалзлаар дуусгавар болно.

⁵ ХБНГУ-ын хууль, Т.Наранбат, Улаанбаатар 2016

5.5. Шинээр сонгогдсон Бундестаг болгон шинэ сонгууль явуулна.

6 дугаар зүйл

6.1. Холбооны хууль зүй, хэрэглэгчийг хамгаалах сайд шүүгчийн сонгуулийн комиссийн гишүүд болон тэдгээрийн орлогчдтой гар барьж хянамгай үүргээ биелүүлэх үүрэг хүлээлгэнэ.

6.2. Гишүүд нууц хадгалах үүрэг хүлээдэг. Шүүхийн хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд мэдүүлэг өгөх зөвшөөрлийг холбооны хууль зүй, хэрэглэгчийг хамгаалах сайд өгнө.

7 дугаар зүйл

Иргэний процессын хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41-н 3-т заасан нөхцөл байдал байвал шүүгчийн сонгуулийн комиссийн гишүүнийг шүүгч сонгох ажиллагаанд оролцохгүй.

8 дугаар зүйл

8.1. Холбооны хууль зүй, хэрэглэгчийг хамгаалах сайд шүүгчийн сонгуулийн комиссийг хуралдуулна.

8.2. Урилга шүүгчийн сонгуулийн комиссийн хуралдаанд хэлэлцэх асуудлыг агуулах ёстой бөгөөд гишүүдэд хуралдаан болохоос ядаж долоо хоногийн өмнө очих ёстой.

9 дүгээр зүйл

9.1. Холбооны асуудал эрхэлсэн сайд эсвэл түүний орлогч хуралдаан даргална. Түүнд саналын эрх байхгүй.

9.2. Хуралдаан хаалттай явагдана.

9.3. Хуралдаан бүрийн тухай тэмдэглэл хөтөлнө.

10 дугаар зүйл

10.1. Тухайн асуудал эрхэлсэн холбооны сай болон шүүгчийн сонгуулийн хорооны гишүүд холбооны шүүгчээр томилох тухай санал гаргаж болно.

10.2. Тухайн салбарын сайд шүүгчийн албан тушаалд санал болгосон хүний хувийн хэргийг шүүгчийн сонгуулийн комисст танилцуулна.

10.3. Шийдвэр гаргахад бэлтгэхээр шүүгчийн сонгуулийн комисс хоёр гишүүнийг илтгэгчээр томилно.

11 дүгээр зүйл

Шүүгчийн сонгуулийн комисс шүүгчийн албан нэр дэвшигч ажил хэргийн болоод хувийн болзол, шаардлагыг хангаж буй эсэхийг шалгана.

12 дугаар зүйл

12.1. Шүүгчийн сонгуулийн комисс нууц санал хураалтад өгсөн саналын олонхоор шийдвэр гаргана.

12.2. Шүүгчийн сонгуулийн комисс албаны гишүүд болон сонгуульт гишүүдийн аль алиных нь олонхын ирцтэйгээр шийдвэр гаргах чадамжтай.

13 дугаар зүйл

Холбооны асуудал эрхэлсэн сайд зөвшөөрвөл, тэрээр шүүгчийг томилуулахаар ерөнхийлөгчид өргөн барих ёстой.

14 дүгээр зүйл

Сонгуульт гишүүн холбооны томилолтын зардлын хуулиар тогтоосны дагуу томилолтын зардлын нөхөн төлбөр авна. Бундестагийн хуралдааны өдөр шүүгчийн сонгуулийн комисс хуралдвал Бундестагийн гишүүдэд дээрх үйлчлэхгүй.

15 дугаар зүйл

Энэ хуулийг батлагдсан өдрөөс эхлэн дагал мөрдөнө.

